

EN EEN GOEDE GEZONDHEID

woensdag 06 januari 2010

We wensen elkaar dezer dagen van alles toe, en wellicht het vaakst nog een goede gezondheid. Het klinkt als een holle frase, alsof we het niet heel erg menen. Maar net dat het een formule kon worden, suggereert dat de kwestie ons, bewust of niet, toch zeer ter harte gaat. 'Als we maar gezond zijn' - is al de rest van veel minder belang.

Wie niet gezond is, is Tony Judt. Hij heeft ALS, amyotrofische laterale sclerose, een neurologische ziekte die hem geleidelijk verlamt en uiteindelijk ook zijn ademhaling zal stilleggen, met de dood als gevolg. ALS is vooralsnog ongeheelbaar. Hij moet er al een tijd aan lijden, maar dat was tot nu toe niet te merken aan zijn *output* aan teksten.

De journalist in mij heeft praktische vragen. Zal Judt de krant halen wanneer hij sterft? Misschien wel, want deze Britse historicus, die in New York Europese geschiedenis doceert, heeft twee boeken geschreven: *Na de oorlog* en *De vergeten twintigste eeuw*, die ook in Nederlandse vertaling een succes zijn geworden. En voorts is er de *local interest*: had de in 1948 in Londen geboren Judt een moeder met Russische *roots*, zijn vader was een Belg van Litouwse afkomst.

Een paar keer heeft Judt ook over België geschreven. Zo zag hij in onder meer de communautaire kwesties en de zaak-Dutroux een goede reden om te denken dat het misschien allemaal goed en wel is om de staat naar neoliberaal recept af te slanken, maar dat ditzelfde België tegelijk ook bewijst dat te weinig staat ook niet goed is voor een land.

Zeer toevallig verneem ik nu dat het Judt niet goed gaat. Enfin, wat heet toeval? Hij schrijft er zelf over in het jongste nummer van *The New York Review of Books*. Het is de eerste van een reeks notities. Schrijven is allicht nog veel gezegd. Hij laat verstaan dat hij zijn teksten dicteert, nu hij nog kan spreken. Bewegen is al onmogelijk geworden. 'Aangezien ik mijn armen niet meer kan gebruiken, kan ik niet even krabben waar het jeukt, mijn bril rechtzetten, voedselrestjes van tussen mijn tanden peuteren, of alles wat - er even over nadenken zal dat bevestigen - we tientallen keren per dag doen.'

Judts relaas deed me aan Dennis Potter denken, de Britse toneelacteur, die vooral bekendheid kreeg met zijn televisiedrama, in de eerste plaats dat wonderlijke, deels autobiografische *The singing detective*. Ook Potter leed aan een ongeneeslijke ziekte, psoriasisarthritis, waar nog pancreas- en leverkanker bijkwam. Enkele maanden voor zijn dood in juni 1994 had hij een memorabel televisiegesprek met Melvyn Bragg. Tijdens dat interview stak Potter de ene sigaret na de andere op, en het mocht van Channel 4. Het is mijn laatste genoegen in het leven, zei hij daarover, want het is nu te laat voor een of andere longkanker om mijn dood nog te vervroegen.

Zich van zijn nicotineverslaving niets meer hoeven aan te trekken, zag Potter als een voordeel van zijn ziekte. Tony Judt heeft er ook zo een: 'Dankzij mijn onvermogen om nog notities te nemen of voor te bereiden, is mijn al erg goede geheugen aanzienlijk verbeterd' - toch een prestatie voor iemand die dit jaar misschien nog 62 jaar wordt.

Niet dat dit een troost kan zijn. Judt heeft zijn geesteskracht nodig om de nacht door te komen, met gedachten die verstrooiend genoeg zijn opdat hij niet zou moeten denken dat het hier of daar jeukt, maar die tegelijk ook voldoende saai of voorspelbaar zijn om ervan in slaap te vallen. Maar nog liever had hij die kracht niet nodig gehad. 'De genoegens van de geestelijke alertheid worden fel overschat, onvermijdelijk - zo besef ik nu - door wie er niet exclusief van afhankelijk is.' Judt voelt zich als het hoofdpersonage van Franz Kafka's *Die Verwandlung*, die op een ochtend merkt dat hij in een kever is veranderd. Nooit, schrijft hij, zal iemand 'begrijpen welk gevoel van isolement en gevangenschap deze ziekte haar slachtoffers opdringt'.

Potter had zijn kanker 'Rupert' genoemd, naar mediamagnaat Rupert Murdoch, die hij verantwoordelijk hield voor de 'vervuiling' van de media die het hele politieke leven met cynisme heeft aangetast. Dat debat krijgt pas nu stilaan vorm in Vlaanderen. Maar nam hij het persoonlijk, hij wilde zich niet tot het laatst met Murdoch bezighouden: 'Anderen moeten nu maar een beetje schreeuwen.' Hij had nog twee scenario's af te werken en wilde niet 'vier bladzijden te vroeg doodgaan'.

Voor 2010 wens ik u oprecht een goede gezondheid en de juiste keuze van prioriteiten.

MarcReynebeau is redacteur van deze krant. Zijn column verschijnt wekelijks op woensdag.